

אורי אבנרי על האיש שבפרשה

נשק לשאה ולחומייני

נימרודי, במינססיס קצרים ובסני דלים, במחלקה הערבית (או. הסו"רית) של ההגנה, שעסקה, בין השאר, באיסוף ידיעות בארצות הערביות.

בנשק. היו לו עסקים מסועפים עם מישפחת השאה. בעיקר היה שותף לעסקים של דודה של פארה דיבה, אשת השאה.
בין השאר עסק נימרודי אז בצורה נרחבת מאוד בהתקנת מיתקני התפלה מתוצרת ישראל באיראן.

מיסמך מזויין

פילת השאה שמה קץ לפעי לות זו.

כמה עסק נימרודי מאז לטענתו, לא עסק בשום צורה שהיא במיסחר בנשק, בכל מקום שהוא. לא זה בלבד שאין הוא רשום כמי שקיבל רישיון ישראלי למיסחר בנשק, אלא שלא עסק בכך גם בכל מקום אחר, בנשק מכל תוצרת שהיא. בשעתו הכריז שהוא מוכן לתת מיליון דולר לכל מי שיוכיח את ההיפך.
הדבר סותר מיסמך, שהיכה לפני כמה שנים גלים בעולם.
זהו מיסמך שפורסם כיומון הצרפתי השמאלי ליברסיון (ש"חחרור"), ואחר כך בעיתונים שונים באירופה. מיסמך זה הוא חוזה מס' 173164 בין חברת איי-די-אי (חברה בינלאומית לציוד התפלה בע"מ, רחוב איבנג'ירול 49, תל-אביב, ישראל), השייכת לנימרודי, ובין משרד ההגנה הלאומית של הקר היליה האיסלאמית האיראנית. מיום 24 ביולי 1981, לאספקת נשק בסך 135,842,000 דולר.

נימרודי טען שחוזה זה אינו אלא זיוף, מעשה דיו של האירגון הדתי-שמאלי מוג'אהדין חלק, הפועל באיראן במחתרת, ושיש לו סניפים בעולם. מנהיגו הוא מסעוד רג'אווי, ראש-המשלה המודר. לדבריו, הומצא כל העניין כדי להשחיר את פניו של מיסטר-חומייני, ולהחזירו כאילו הוא סוחר עם ישראל, בתהשטן.

השוויות את חתימתו של נימרודי על חוזה זה עם חתימתו על החוזה שחתם עם ממשלת-איראן בימי השאה, ומצאתי שאכן אין שום רמיון בין החתימות. גם אין זה סביר שייחתם הסכם כזה עם פירמה העוסקת בתחילת מייס, שיש לה מיסדר בתל-אביב. מי שחותם על עסקה חשאית כזאת, סביר שישתמש בחברת-קיש אירופית.

סביר על כן להניח כי יש כאן זיוף בעל מגמה פוליטית, וכי המזוייפים השתמשו בנייר-המכתבים ששימש את נימרודי בהקמת מיתקני-התפלה באיראן בימי השאה. מה גם שנימרודי היה ידוע באיראן היטב כמי שסחר בנשק בימי השאה.

המודיעין האמריקאי ברק בוודאי את הידיעות על עסקת-נשק כזאת, ואילו היו תוצאות הבריקה מרשיעות, הן היו מופיעות כרוח-טאוור. מכאן אני מסיק שעסקת-נשק זו לא היתה ולא נבראה.

אם כן, כמה עסק נימרודי בשנים אלה. בין 1980 ו-1985?
לפי המיסמכים נראה שלא עסק בעסקים רצופים — מאחר שהרווח הוניתק בעסקיו הקודמים עם השאה, והוא כלי ספק עשיר מופלג, בעל רכוש במקומות שונים בעולם.

הוא עסק כפרוייקטים שונים, כגון התפלת מייים. בין השאר יום, יחד עם אל שווימר, שאלו אייזנברג ובעל יר-חון העירוני פנטהאון, הקמת כוד גרעיני בישראל, תוך שימוש בטכנולוגיה חדשה לגמרי, שעדיין לא נוסדה בשום מקום בעולם. מיפעל זה קיבל את כל האישורים בישראל, אך לא הוקם בגלל סירובו של שרי-האוצר דאז (יגאל בהן-אורגד) לתת לו ערבות של המדינה.

שימעון פרס לקח חלק פעיל בנסיון להקים מיפעל זה, ובין השאר השיג לכך הסכמה של נשיא צרפת, פראנץ סואה מיטראן. (עיסקה זו כללה גם כורים שיגרתיים יותר)

יזמות חשאית

אותה התקופה נוצרה ההיכרות בין נימרודי-שווימר ובין עדנאן

במחלקה הערבית

1926. עשרה ימים אחרי לידתו הכי אוהו הוריו לארץ. הוא גדל כאן. מוצא המישפחה מן העיר יוד באי-ראן. שמה המקורי — נאמורדי — פירושו בפרסית "לא מת". לפי האגדה, זכה בשם זה אחד מאבות המישפחה, שנחשב כמת, אך שהתעורר בדרך אל בית-הקברות.

נימרודי גדל בארץ, ובשל כישוריו המעשיים והלשוניים גויס למחלקה הערבית של ההגנה. במילחמת-העצמאות והלאה שירת במודיעין של צה"ל בתפקידים שונים הקשורים בעניינים צרביים.

בראשית שנות ה-50 נשלח לאיראן ומילא שם תפקידים בלתי-רישמיים, ומי-1960 כיהן שם רישמית כנספח צבאי. הוא שירת בתפקיד זה עד 1970 — ובתקופה זו התהדרקו היחסים בין ישראל ואיראן של השאה, בצורה חסרת-תקדים. במרכז היחסים האלה עמדו היחסים הצבאיים, שטיפח נימרודי, ובכללם מכירת כמויות אדירות של נשק ישראלי לאיראן, עסקות אלה מילאו תפקיד חשוב בהתפתחות תעשיית-הנשק הישראלית.

חוץ מזה עסק נימרודי גם בטיפוח המרד של הכורדים בעיראק, ושהה תקופה ממושכת בחבל הכורדי המי-שוחרר בעיראק, בחסותו של מוצטפה בארזאני האגדתי, מנהיג המרד. עם סיום תפקידו חזר נימרודי ארצה. אך חיש מהר התבקש על-ידי רבי-אלוף צבי ("צרה") צור (כיום חבר ועדת-הביורר בפרשת ג'ונתן פולארד) לחזור לאיראן. בגלל סיבות שונות לא נמצא לו מחליף מתאים, ונימרודי קיבל על עצמו את ייצוג כל התעשיות הי-טיחוניות הישראליות באיראן — הפי עם כאיש פרטי.

במשך עשר שנים — עד למחרת נפילתו של השאה — אכן היה נימרודי סוחר-נשק, כשהוא מוכר כמויות אדירות של נשק ישראלי לצבא השאה. הוא גם קיבל על עצמו את הייצוג של חברות-נשק אירופיות באיראן.

בתקופת כהונתו של נימרודי באי-ראן — הן כנספח צבאי, הן כאיש עסקים פרטי — ביקרו גדולי המישטר האיראני בישראל, וכמעט כל האישים הביטחוניים הישראליים הבכירים באי-ראן. ברשות נימרודי יש מאות תצלומים של ביקורים הרדיים כאלה, שבהם מופיעים, בין השאר, הודי בן-גוריון, לוי אשכול, יצחק רבין, מאיר עמית, שימעון פרס, אריאל שרון, צבי צור ועוד ועוד.

אולם בשנות פעולתו באיראן כי איש-עסקים פרטי לא עסק נימרודי רק

מי הוא יעקב נימרודי? לפני שלושה חודשים כתבתי מאמר, שנשא את הכותרת "סוחרי המוות" (העולם הזה 17.12.86). במאמר הגדרתי את יחסי לסוחרי-נשק בכלל: "סוחרי-נשק סוחר במוות. נטו. זוהי סחורתו".

כללתי בקטיגוריה זו את נימרודי. לא היכרתי אותו אישית, אך לפני היו מונחים המיסמכים של עסקת-הנשק של נימרודי עם איראן של חומייני, שפורסמו בעיתוני העולם ב-1983. שמעתי גם את הראיון שנתן נימרודי לטלוויזיה, שבו סיפר שעזר לשרותי הביטחון של השאה. שרות-הביטחון העיקרי של השאה היה הסאוואק, המישטרה החשאית ששמה יצא לדי-ראון, ושמונה על-ידי ישראלים.

הבעתי את הסברה כי נימרודי — יחד עם אל שווימר — פעלו בפרשת עסקת-הנשק עם איראן בעיקר מטעמים מיסחריים, כשמטרתם היא להרוויח כסף, ומכאן: שמשלת-ישראל, בהנהגת שימעון פרס, נגררה על-ידי סוחרי-הנשק להרפתקה מדינית, שאת סופה מי ישרונו.

לא הייתי יחיד בהערכה זו. הרוח של ועדת הסנאטור ג'ון טאוור מתייחס אל יעקב נימרודי וארולף שווימר כאל "סוחרי-נשק" מיקצועיים, ומצטט כמה מיסמכים שבהם מובע החשש כי המניע שלוח הוא "תאוות-כצע". לשיא הגיע בהערכה זו עמירם ניר, שצוטט בתזכיר של אוליבר נורת' (שהוכח גם הוא כרו"ח טאוור) כלהלן:

"עמי (עמירם ניר) חושד שיש כנר-אה סידור מיסחרי סודי בין שווימר, (מייק) לדין וגורבה (מאנישר גורבא-ניפאר) המנוהל בלי ידיעת שלוש הממי-נלות הנוגעות-כדבר (ארצות-הברית, ישראל ואיראן)... אין לי בעיה עם זה שמישהו עושה רווח הוגן על עסק הוגן, אבל יש לי בעיה אם פירוש הדבר הוא סיכון עניינים מדיניים ומביצעיים רגישים..."

אמין ושבי"ח באיראן

מי אז פירסום הכתבה שלי, תובע ממני יעקב נימרודי לברוק את העניין מחדש. הוא נפגע עד למעמקי נישמתו מן התואר "סוחרי-מוות", וכן נפגעו בני-מישפחתו.

תחילה הודיע — באמצעות מאמר באחד הצהרונים — שהוא יתבע אותי לדין. לא הגבתי. אחר-כך ביקש להי-פגש איתי ופנה אל חוש-הצדק שלי. הוא הבטיח להעמיד לרשותי את כל המיסמכים והראיות שאבקש, כדי שאני כל לחקור את מעשיו.

ואלה הן טענותיו של נימרודי: מאז נפילת השאה, ב-1979, ועד היום, לא מכר אף כדור אחד לאיראן או לכל מדינה אחרת, מלבד פעולתו כפי-רשה הנדונה. משמע: אין הוא סוחר-נשק.

מעולם לא היה לו קשר עם

לא מח

עיקבות טענות אלה קיבלתי על עצמי לברוק אותן, ואני מוכיח רח להודות שהיה זה עיסוק מרתק למדי. הקדשתי לכך יותר מעשר שעות. עברתי על עשרות תיקים של מיסמכים ותצלומים שנימרודי העמיד לרשותי,

שימעון פרס אז סגן שר-הביטחון. ערך בינואר 1962 סיוור בתעשייה הצבאית לגנרל חותמני, גיטו של ה-שאה, שהוזמן על-ידי נימרודי. כשזק לא היה עדיין רישמית נספח צבאי.

שו"י בטהראן ראש אמ"ן של הצבא האיראני, הגנרל כמאל קיבל במאי 1962 עוזי מידי נימרודי, שהיה אז באיראן. לפני כן פעל שם כאיש הסוכנות היהודית. שליח אמ"ן